

Apocalisse a Kato Zakros

Verrà, all'alba, il demone della scure a falciare le anime di questa terra di aridi monti e cicale, ad annerire la luce del sole e schiantare le navi al ritorno, dove pescatori dalle unghie d'argento sventrano i delfini che insidiano le reti, e bevono il freddo sangue dei pesci notturni.

Allora si farà di ghiaccio il mare e pioverà fuoco sulle case: i bambini fuggiranno nelle grotte impazziti e crolleranno le colonne nel tempio del dio-uomo.

Tutti periranno, all'alba.

E, dopo ventinove anni, un vecchio dagli occhi chiari tornerà a sedersi sulle rive bisbiglianti, e getterà pezzi di pane ai morti del mare.

Αποκάλυψη στην Κάτω Ζάκρο

Θα ῥθει, την αυγή, το δαιμονικό τσεκούρι να πελεκήσει τις ψυχές τούτης της γης με τ' άνυδρα βουνά και τα τζιτζίκια, και να μαυρίσει το φως του ήλιου και να τσακίσει τα καράβια που επιστρέφουν, όπου ψαράδες με ασημένια νύχια ξεκοιλιάζουν τα δελφίνια που απειλούν τα δίχτυα, κι από τα ψάρια της νύχτας πίνουν το αίμα το ψυχρό.

Τότε η θάλασσα θα γίνει πάγος και σαν βροχή θα πέσει φωτιά πάνω στα σπίτια: τα παιδιά θα δραπετεύσουν τρελαμένα στις σπηλιές και οι κίονες στο ναό του θεού-ανθρώπου θα καταρρεύσουν.

Όλοι θα χαθούν, την αυγή.

Και μετά από είκοσι εννιά χρόνια, ένας γέρος με γαλανά μάτια θα ξανάρθει να καθίσει στις όχθες που σιγοψιθυρίζουν και θα ρίξει κομμάτια ψωμί στους νεκρούς της θάλασσας.

Approdo sconosciuto

Sei nudo e secco di sale, non sai la donna, la stanza e il paese: la ragazza cosce di mare ha seni di madreperla e uno strido di gabbiano nella bocca chiusa.

E quei lumi verdi che galleggiano nello specchio, sono stelle cadute tra le sartie della notte o gli occhi d'un compagno annegato?

Ξεμπαρκάροντας στο άγνωστο

Είσαι γυμνός, στεγνός απ' την αρμύρα, δε γνωρίζεις τη γυναίκα, το δωμάτιο, το χωριό: το κορίτσι με τους θαλασσινούς γοφούς έχει φιλντισένια στήθη και κρώξιμο γλάρου στο σφαλισμένο στόμα.

Κι εκείνα τα πράσινα φώτα, που επιπλέουν στον καθρέφτη, να 'ναι αστέρια που έπεσαν ανάμεσα στα ξάρτια της νύχτας ή μάτια κάποιου πνιγμένου συντρόφου;

Mnemosyne

per Monique

*Io sono tu e tu sei io, e dove tu sei io sono,
e in tutte le cose io sono dispersa. E dovunque tu vuoi, tu
mi raccogli; ma raccogliendomi, tu raccogli te stesso.*

EPIFANIO DI SALAMINA

Immutati i tuoi occhi, oltre le porte del crepuscolo.
Ultima luna d'agosto: precipitano tutte le stelle.
In queste acque, tra questi venti, il tuo naufragio di
sangue.
Resta il mare, con le sue mille bocche d'argento.

Μνημοσύνη

για τη Μονίκ

*Εγώ είμαι εσύ κι εσύ είσαι εγώ, κι όπου είσαι εσύ είμαι
κι εγώ, και σ' όλα τα πράγματα εγώ είμαι σκορπισμένη.*

*Κι οπουδήποτε εσύ θες, και πάλι με μαζεύεις
μαζεύοντάς με, όμως, ξανά, μαζεύεις τον εαυτό σου.*

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ, Επίσκοπος Σαλαμίνας

Αναλλοίωτα τα μάτια σου, πίσω απ' τις πύλες του
λυκόφωτος.

Τελευταίο αυγουσιάτικο φεγγάρι: κατακυλούν όλα
τ' αστέρια.

Σ' αυτά τα νερά ανάμεσα, σε τούτους τους ανέμους, το
ναυάγιό σου από αίμα.

Μένει η θάλασσα, και τα χίλια ασημένια στόματά της.

Partenza dalla spiaggia di Karoumes

Ci siamo rimbarcati coi nostri remi rotti.

YORGOS SEFERIS

Sognano e cantano, i marinai, cantano e sognano, allo specchio incrinato del tramonto.

“Non la conosco, non è più mia, questa luce” – mormora il vecchio.

“Eppure, forse torneranno, un giorno ...” – risponde lo zoppo, infilando le esche negli ami lucenti della sera. L'uomo senza un braccio infuoca le rosse lampare, sputa sulle specchietti intaccati delle seppie e le sfrega con un dito.

S'incupisce, il mare, come uno sguardo screziato di dolore.

Più tardi getteranno le murene fuoribordo.

Φεύγοντας απ' την παραλία στις Καρούμες

Ξαναμπαρκάραμε με τα σπασμένα μας κουτιά.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΦΕΡΗΣ

Ονειρεύονται και τραγουδούν οι ναύτες, τραγουδούν
κι ονειρεύονται, στον ραγισμένο καθρέφτη του
δειλινού.

Δεν το γνωρίζω, δεν είναι πια δικό μου, τούτο το φως
– ψιθυρίζει ο γέροντας.

Κι όμως, ίσως μια μέρα γυρίσουν... – απαντάει ο
κουτσός, χώνοντας τα δολώματα στ' αστραφτερά
αγκίστρια της εσπέρας.

Ο μονόχειρας βάζει φωτιά στα κόκκινα πυροφάνια,
φτύνει πάνω στα καθρεφτάκια που μαγεύουν τις
σουπιές και τα τρίβει με το δάχτυλο.

Σκουραίνει, η θάλασσα, σαν βλέμμα κηλιδωμένο απ'
την οδύνη.

Απ' το καΐκι, αργότερα, θα ρίξουν τις σμέρνες στο νερό.

Generazione

Il giovane uomo ricciuto dispone il pescato del giorno sul banco scheggiato del molo. Reciso il ventre d'un lungo tonno lucente, raccoglie un cumulo di visceri tra le mani aperte: sgocciola sulla banchina, il sangue, sulle braghe arrotolate di tela verde e sui piedi nudi del pescatore.

Le ragazze straniere, passando, figgono sguardi glauchi tra le sue cosce macchiate, i gatti sprizzano faville tra assi sconnesse: qualcuno ha già acceso dei fuochi sul lungomare.

Presto sarà tempo di voltolare le piovre sulla darsena, nella loro bava biancastra, di sbatterle sulla pietra finché un solo occhio – fisso e nero – non verrà a impigliarsi in folti capelli incrostati di sale.

Nel secchio ricolmo continueranno a crepitare le aragoste.

Sarà il segno lungamente atteso, annunciato dall'Oscura Donna del Porto scrutando fondi di caffè e sottili ceneri d'incenso: stasera la moglie del pescatore si cospargerà il ventre di freddo sangue di pesce, all'imbrunire, prima di ricevere il suo scabro sesso guizzante.

E dopo nove mesi, ripeteva la vecchia tenebrosa del porto, partorerà figli di delfino sulla riva nascosta.

Γενιά

Ο νεαρός σγουρομάλλης άντρας απλώνει την ψαριά της μέρας πάνω στον γδαρμένο τοίχο του μόλου. Σκίζοντας την κοιλιά ενός μεγάλου γυαλιστερού τόνου, μαζεύει μια στοίβα εντόσθια στις ανοιχτές παλάμες: σταλάζει πάνω στο τοιχάκι, το αίμα, στο πράσινο υφασμάτινο παντελόνι και στα ξυπόλυτα πόδια του ψαρά.

Οι τουρίστριες, περνώντας, καρφώνουν βλέμματα γλαυκά ανάμεσα στα λεκιασμένα σκέλια του, οι γάτοι πετούν σπίθες ανάμεσα στα σκόρπια ξύλα: κάποιος ήδη έχει ανάψει φωτιές στην παραλία.

Σε λίγο θα είναι ώρα ν' αναποδογυρίσουν τα χταπόδια στην προκουμαία, μες στο ασπριδερό τους σάλιο, να τα κοπανήσουν πάνω στην πέτρα ώσπου ένα μάτι μοναχά – ασάλευτο και μαύρο – να 'ρθει να μπλεχτεί σε μαλλιά πυκνά πασαλειμμένα αρμύρα.

Στον ξέχειλο κουβά οι αστακοί θα σπαρταρούν αδιάκοπα.

Θα 'ναι το πολυπόθητο σινιάλο, που το αναγγέλλει η Σκοτεινή Κυρά του Λιμανιού, καθώς διαβάζει τα κατακάθια του καφέ και τις λεπτές στάχτες απ' το λιβάνι: απόψε η γυναίκα του ψαρά θα σκορπίσει στην κοιλιά της κρύο αίμα ψαριού, σαν σουρουπώσει, προτού δεχτεί το τραχύ σπαρταριστό του μόριο.

Κι έπειτα από εννιά μήνες, έλεγε και ξανάλεγε η καταχθόνια γριά του λιμανιού, θα γεννήσει δελφινόπαιδα στην κρυμμένη ακτή.

La camera del capitano

Il vento ha soffiato tempesta, negli occhi del capitano – è colata a picco, la nave, con le reti squarciate – scomparsi i marinai.

Restano poche ossa smozzicate, sul fondo del mare, e la camicia del capitano che s'apre e si chiude come medusa fluttuante, tra verdi gusci di riccio e asterie rosse e nere.

Nessuno ha fatto ritorno, all'alba, sono rimaste vuote le casse del pesce sul banco di legno grezzo: il ghiaccio si è sciolto al sole.

E' già l'ora del crepuscolo, ma ancora nessuno è venuto ad accendere le candele, nella camera del capitano – a illuminare il piatto di pane secco e il bicchiere del vino, l'orologio fermo e il ramo di spine nel vaso asciutto, il barile vuoto delle acciughe vendute a metà prezzo.

Presto matrone nerovestite verranno a spalancare le porte e bruciare l'incenso, a riporre nel canterano vestiti logorati dal salmastro, a gettare tra le ceneri del camino fotografie ingiallite, volti di donna e scoloriti vascelli al ritorno.

Troveranno, nel cassetto sfondato, la rossa gatta ringhiante e poche conchiglie di madreperla: poseranno una pianta di basilico sul davanzale.

Il tavolo di legno – consumato da ruvide mani che conoscevano la vela tesa e l'ebbrezza degli arpioni, la barra del timone e tutta l'ansia dei boccaporti – finirà in casa di sconosciuti parenti di Naxos.

Η κάμαρα του καπετάνιου

Ο άνεμος φύσηξε καταιγίδα στα μάτια του καπετάνιου
– βούλιαξε μονομιás το καράβι, με τα δίχτυα σκισμένα
– οι ναύτες χάθηκαν.

Απομένουν λίγα οστά φαγωμένα, στον πάτο της
θάλασσας, και το πουκάμισο του καπετάνιου που
σαν μέδουσα ανοιγοκλείνει στον αφρό, ανάμεσα σε
πράσινα κελύφη αχινού και κόκκινους και μαύρους
αστερίες.

Κανένας δεν επέστρεψε, την αυγή, έμειναν αδειανές οι
ψαροκασέλες πάνω στον τραχύ ξύλινο πάγκο: ο πάγος
έλιωσε στον ήλιο.

Πάει πια να σουρουπώσει, όμως κανένας δεν ήρθε
ακόμα ν' ανάψει τα κεριά, στο δωμάτιο του καπετάνιου
– να φωτίσει το πιάτο με το ξερό ψωμί και το ποτήρι
το κρασί, το σταματημένο ρολόι και το αγκαθερό
κλαδί στο στεγνό ανθοδοχείο, το άδειο βαρέλι απ' τις
σαρδέλες που πουλήθηκαν μισοτιμής.

Σε λίγο κυράδες μαυροντυμένες θα 'ρθουν ν'
ανοίξουν διάπλατα τις πόρτες και να κάψουν το
λιβάνι, να ξαναβάλουν στο κομό ρούχα φθαρμένα
απ' την αρμύρα, να ρίξουν στις στάχτες του τζακιού
κιτρινισμένες φωτογραφίες, πρόσωπα γυναικεία και
ξεθωριασμένα караβάκια που επιστρέφουν.

Θα βρουν, μέσα στο ξεπατωμένο συρτάρι, την
κόκκινη γάτα που χαμογελάει σαρδόνια και λιγοστά
φιλντισένια κοχύλια: θα βάλουν κι ένα κλωνάρι
βασιλικό στο περβάζι.

Resterà solo la seggiola di vimini del capitano, e il letto imbrattato di seme e sudore vecchi di anni, dove, piovre multiformi, le donne del porto si torcevano davanti ai vetri torbidi, all'albero di limone e ai fanali del molo. Presto la camera verrà affittata a giornata e ignoti forestieri si stupiranno, all'alba, di trovarsi un sogno tra le palpebre – sempre lo stesso sogno d'una nave che naufraga tra onde frantumate, in un beccheggiare di chiome di polena e occhi di pescespada.

Poi si desteranno – incomprensibili – e barcolleranno sino alla spiaggia deserta, dove faranno il bagno, sorvolando ancora affondate da tremila anni.

Solo in altro paese, quando vedranno i sottili pesci luna dall'occhio rotondo, si ricorderanno forse d'averli già incontrati.

Το ξύλινο τραπέζι –φθαρμένο από χέρια τραχιά που γνώριζαν το τεντωμένο ιστίο και το μεθύσι των μεντεσέδων, τη λαγουδέρα κι όλη την αγωνία της μπουκαπόρτας– θα καταλήξει στο σπίτι άγνωστων συγγενών από τη Νάξο.

Θα μείνει μόνο η ψάθινη καρέκλα του καπετάνιου και το κρεβάτι, λεκιασμένο από σπέρμα και ιδρώτα χρόνων, όπου, χταπόδια πολύμορφα, οι γυναίκες του λιμανιού αναδεύονταν μπροστά σε τζάμια θολά, στη λεμονιά και στα φανάρια της προβλήτας.

Σύντομα η κάμαρα θα νοικιαστεί με τη μέρα κι άγνωστοι τουρίστες θα ξαφνιαστούν, την αυγή, βρίσκοντας ένα όνειρο ανάμεσα στα βλέφαρα· πάντα το ίδιο όνειρο ενός караβιού που ναυαγεί ανάμεσα σε κύματα θρυμματισμένα, στο λίκνισμα μιας κόμης στο ακρόπρωρο και των ματιών ενός ξιφία.

Έπειτα θα σηκωθούν –ακατάληπτοι– και θα φτάσουν τρεκλίζοντας ίσαμε την έρημη παραλία, όπου θα κολυμπήσουν, πετώντας πάνω από άγκυρες τρεις χιλιάδες χρόνια βυθισμένες.

Μόνο σε άλλη χώρα, όταν θα δουν τα λεπτά φεγγαρόψαρα με το στρόγγυλο μάτι, ίσως να θυμηθούν πως τα είχαν ξανασυναντήσει.

Notte di Creta

Lucciole nel giardino dei limoni, occhi di gatto tra l'argento degli ulivi: rossa, la luna illumina monti deserti. I volti degli amici, trasfigurati da una lampada a olio; è mezzanotte, il ghiaccio si scioglie sulla fronte.

Il tavolo, un pallore informe – un pacchetto di Old Navy e il bicchiere svuotato dell'anice, davanti alla seggiola azzurra.

È già sparito, il ragazzo – troppo profondo il mistero, e favolosa la notte.

Domani il sole sorgerà da un mare di perla.

Νύχτα της Κρήτης

Πυγολαμπίδες στον κήπο με τις λεμονιές, γατίσια μάτια ανάμεσα στο ασήμι των λιόδεντρων: κόκκινο το φεγγάρι, φωτίζει έρημα βουνά.

Τα πρόσωπα των φίλων, μεταμορφωμένα από μια λάμπα πετρελαίου· είναι μεσάνυχτα, ο πάγος λιώνει στο μέτωπο.

Το τραπέζι, μια άμορφη χλωμάδα – ένα πακέτο Old Navy και το ποτήρι του ούζου αδειανό, μπροστά στη γαλάζια καρέκλα.

Χάθηκε κιόλας, το αγόρι – βάθυνε το μυστήριο πολύ, παραμυθένια η νύχτα.

Αύριο ο ήλιος θ' ανατείλει από μια φιλντισένια θάλασσα.

Partenza dal Pireo

Soltanto ieri i gatti dell'Acropoli, e il sole che riempiva di sogni e maschere spezzate il teatro di Dioniso. Era così perfetto il tuo viso, pieno di spine. Ho soltanto sfiorato le tue ali.

Αναχώρηση από τον Πειραιά

Μόνο χτες οι γάτες της Ακρόπολης, κι ο ήλιος που γέμιζε με όνειρα και με σπασμένες μάσκες το θέατρο του Διονύσου.

Ήταν τόσο τέλειο το πρόσωπό σου, γεμάτο αγκάθια.
Κι εγώ μόλις που άγγιξα τις φτερούγες σου.

Mare Egeo

E il dio gli tolse il ritorno

Isola dopo isola, parola dopo parola, la luce ti divora.
Indistruttibile il mare.
La gorgone di prua continua a fissare il vuoto orizzonte
azzurro.

Αιγαίο πέλαγος

Και ο θεός τού στέρησε το νόστο

Από νησί σε νησί, από λέξη σε λέξη, σε καταβροχθίζει
το φως.

Ακατάλυτη η θάλασσα.

Η γοργόνα στην πλώρη με το βλέμμα ακόμα
καρφωμένο στον άδειο γαλάζιο ορίζοντα.

Addio isolano

*Nessuno è il mio nome: Nessuno mi chiamano
la madre e il padre e anche tutti i compagni.*

ODISSEA, LIBRO IX

Restò a guardarlo mentre s'allontanava.
Si confuse tra la folla, lungo le taverne del porto, poi
riapparve nudo sul molo.
Non lo avrebbe rivisto mai più.
Il miele le colava denso tra le cosce.

Νησιώτικο αντίο

*Κανένας είναι τ' όνομά μου. Κανένα με φωνάζουνε
η μάνα κι ο πατέρας κι όλοι οι σύντροφοί μου.*

ΟΔΥΣΣΕΙΑ, ΡΑΨΩΔΙΑ Θ'

Έμεινε και τον κοίταζε ν' απομακρύνεται.
Μπλέχτηκε ανάμεσα στο πλήθος, στις ταβέρνες του
λιμανιού, έπειτα ξαναφάνηκε γυμνός στο μόλο.
Δε θα τον ξανάβλεπε, ποτέ πια.
Το μέλι, πηχτό, κυλούσε ανάμεσα στα σκέλια της.

Monastiràki

Oltre le case in rovina, i templi nudi dell'Acropoli:
nella luce cruda ombre affilate come lame.
Forme recise fuggono nel cielo abbagliante.
Nera ebbrezza cola dagli occhi delle statue, sgocciola
il sangue sull'orologio.

Μοναστηράκι

Πίσω από ερειπωμένα σπίτια, οι γυμνοί ναοί της
Ακρόπολης: στο σκληρό φως ίσκιοι ακονισμένοι σαν
λεπίδες.

Κοφτές μορφές δραπετεύουν στον εκτυφλωτικό
ουρανό.

Μαύρο μεθύσι κυλάει από τα μάτια των αγαλμάτων,
σταλάζει το αίμα πάνω στο ρολόι.

Ali

Salì sul davanzale della finestra, davanti alla piazza
inondata di luce.

Allargò le braccia, attese che la folla si riunisse ai suoi
piedi.

Guardò nel cielo luminoso.

Quel giorno avrebbe incominciato a volare.

Φτερούγες

Ανέβηκε στο περβάζι του παραθύρου, μπροστά στην
πλατεία που ήταν λουσμένη στο φως.

Άνοιξε τα χέρια του, περίμενε το πλήθος να συναχτεί
στα πόδια του.

Κοίταξε τον φωτεινό ουρανό.

Εκείνη τη μέρα θ' άρχιζε να πετάει.

Attesa al Pireo

*Come quando s'innalzano i cavalloni
stupefatti del crepuscolo, e subito ricadono
in un nulla di spume*

In che direzione il cammino? Sarà questa la strada?

E quale il senso del viaggio?

Non chiederlo al mendicante zoppo, non chiederlo agli
alberi dei limoni; non chiederlo all'uomo dai denti d'o-
ro, curvo nel vento della sera.

Come muteranno gli eventi? E quali mani sfioreranno
le nostre anime?

Nessuno risponde, tace il mare.

Restano le valigie sulla panca arrugginita e quella testa,
mozzata, di gabbiano.

Il piccolo zingaro trotta per il porto sui tacchi a spillo
rubati.

Αναμονή στον Πειραιά

*Όπως όταν θεριεύουν τα σαστισμένα κύματα
του δειλινού κι αμέσως μετά πέφτουν πάλι
σ' ένα αφρισμένο τίποτα*

Προς ποια κατεύθυνση η πορεία; Να είναι αυτός ο δρόμος; Και ποιο το νόημα του ταξιδιού;
Μην το ρωτήσεις στον κουτσό ζητιάνο, μην το ρωτήσεις στις λεμονιές· μην το ρωτήσεις στον άντρα με τα χρυσά δόντια, σκυμμένος καθώς είναι στο βραδινό αγέρι.
Πώς θ' αλλάξουν τα γεγονότα; Και ποια χέρια θ' αγγίζουν τις ψυχές μας;
Κανένας δεν απαντάει, η θάλασσα σωπαίνει.
Μένουν οι βαλίτσες πάνω στο σκουριασμένο παγκάκι κι εκείνο το κεφάλι γλάρου, κομμένο.
Το τσιγγανάκι χοροπηδάει στο λιμάνι πάνω στα κλεμμένα ψηλοτάκουνα παπούτσια.

Profughi

Siriani, Greci, Armeni, Medi

KAVAFIS

Tra le cicatrici della sera tatuaggi di marinai e le cosce umide di quella donna senza occhi, l'altro ieri, al bordello: la tua anima che piange voci d'esilio e canta il segreto della propria innocenza.

Nel mondo dei sogni del mare sciabordano isole dove i marinai suonano conchiglie.

Πρόσφυγες

Σύροι, Γραικοί, Αρμένιοι, Μήδοι.

ΚΑΒΑΦΗΣ

Ανάμεσ' από τις ουλές του δειλινού τατουάζ ναυτικών
και τα υγρά σκέλια της γυναίκας χωρίς μάτια, τις
προάλλες, στο μπορντέλο: η ψυχή σου που κλαίει
φωνές εξορίας και τραγουδάει το μυστικό της
αθωότητάς της.

Στον κόσμο των ονείρων της θάλασσας αναδεύονται
νησιά όπου οι ναύτες παίζουν μουσική με κοχύλια.

Le mani di Yorgos

Il bicchiere d'acquavite, un posacenere colmo di sputacchi giallastri, mani come granchi sul tavolo azzurro – scivola la pioggia sui vetri stanchi dell'autunno.
I vascelli affondati, al Falero, non hanno scordato le rive notturne, i delfini, e la luna del viaggio.

Τα χέρια του Γιώργου

Το ποτήρι με το τσίπουρο, ένα σταχτοδοχείο γεμάτο κιτρινωπά αποτσίγαρα σαλιωμένα, χέρια σαν καβούρια πάνω στο γαλάζιο τραπέζι – γλιστράει η βροχή πάνω στα κουρασμένα τζάμια του φθινοπώρου. Τα βυθισμένα σκάφη, στο Φάληρο, δεν έχουν ξεχάσει τις νυχτερινές ακτές, τα δελφίνια, και το φεγγάρι στο ταξίδι.

Ritorno a Kato Zakros

La stanza nuda, lo specchio, il vento.
Due finestre spalancate come gli occhi d'un annegato.
Il riverbero del mare, nulla è cambiato.
Il termometro resta fisso sul dolore.

Επιστροφή στην Κάτω Ζάκρο

Το δωμάτιο γυμνό, ο καθρέφτης, ο αγέρας.
Δύο παράθυρα ορθάνοιχτα, σαν τα μάτια του
πνιγμένου.
Η ανταύγεια της θάλασσας, τίποτα δεν έχει αλλάξει.
Το θερμόμετρο μένει καρφωμένο στην οδύνη.

Autopsia

Volli vedere le mani che aprirono il tuo cuore, e mi sfiorarono fresche dita di donna.

Era un lucido pomeriggio di sole, al Nosocomio, due passi più in là dell'eternità del mare.

Nella stanza pallida disfatti corpi, colati nella luce – sangue la mente, vuoto il tempo, tenebra gli occhi – non riesco ancora a fissare l'abbaglio della tua morte.

Me ne andai per strade di vento, di garze e vecchi giornali, tra le erbe scolorite dell'estate.

S'era fatta sera – di vetro fuso il mare, i monti tutti ruggine e oro – la città crollante, oscurata, in attesa dei lumi degli astri.

Ci smarrimmo assieme, l'ultima notte, nella Via Lattea.

Αυτοψία

Θέλησα να δω τα χέρια που άνοιξαν την καρδιά σου,
και μ' άγγιξαν δροσάτα δάχτυλα γυναίκας.

Ήταν ένα λαμπρό, ηλιόλουστο απόγευμα, στο
νοσοκομείο, δυο βήματα μακριά απ' την απεραντοσύνη
της θάλασσας.

Στον χλωμό θάλαμο κορμιά διαλυμένα, σταλάζουν
μες στο φως –αίμα ο νους, κενός ο χρόνος, σκιά τα
μάτια– δεν καταφέρνω ακόμα να εντοπίσω το θάμπος
του θανάτου σου.

Περιπλανήθηκα στους δρόμους με άνεμο, με γάζες και
παλιές εφημερίδες, ανάμεσα στα ξεθωριασμένα χόρτα
του καλοκαιριού.

Είχε βραδιάσει –η θάλασσα λιωμένο γυαλί, τα
βουνά όλα σκουριά και χρυσάφι– η πόλη κατέρρευε,
σκοτεινιασμένη, προσμένοντας τα φώτα των αστεριών.
Χαθήκαμε μαζί, την τελευταία νύχτα, μέσα στον
Γαλαξία.

Το σπίτι των Ιταλών

La casa è rimasta vuota, coi suoi gradini di pietra e i gatti in attesa sulla soglia chiusa, con le sue giare enormi e il gelsomino bianco sotto i lumi dell'Orsa, col muro eroso e i tralci di vite che più nessuno innaffierà. Il lontano sciabordare avviluppa ora deserte mura, là dove finisce la notte e si perde la strada rossa: è rimasta vuota, la casa degli italiani, con le sue carte ingiallite sul tavolo malfermo, le sedie di vimini scordate in giardino e la stella polare inchiodata sopra il faro spento. Innaffiati per l'ultima volta i peperoni inariditi nell'orto incolto, hai gettato la chiave tra le rupi e i rovi di spine.

Non tornerai.

Il lamento degli uccelli notturni, lungo la strada scura, ogni baluginare di melograno e la remota rotazione degli astri ti sussurrano soltanto – “Mai Più”.

La casa è chiusa.

E ora corri, nel vento, fuggi lontano, più lontano del vento, e quasi più non sai se sei stato tu a lasciarla, o se è il tempo che ti lascia.

Το σπίτι των Ιταλών

Το σπίτι έμεινε αδειανό, με τα πέτρινα σκαλοπάτια του και τις γάτες σε στάση προσμονής στην κλειστή εξώπορτα, με τα θεόρατα πιθάρια και το λευκό γιασεμί κάτω απ' τα φωτάκια της Άρκτου, με τον διαβρωμένο τοίχο και τις κληματόβεργες που πια κανένας δε θα ποτίσει.

Το μακρινό αντιμάμαλο τυλίγει τώρα τείχη ερημωμένα, εκεί όπου τελειώνει η νύχτα και χάνεται ο δρόμος με το κοκκινόχρωμα: αδειανό έμεινε το σπίτι των Ιταλών, με τα κιτρινισμένα του χαρτιά πάνω στο ετοιμόρροπο τραπέζι, τις ψάθινες καρέκλες, ξεχασμένες στον κήπο και τον Πολικό αστέρα καρφωμένο πάνω απ' τον σβησμένο φάρο.

Ποτίστηκαν για μια τελευταία φορά οι ξεραμένες πιπεριές στον αφρόντιστο λαχανόκηπο, έριξες τα κλειδιά ανάμεσα στα βράχια και τους αγκαθερούς θάμνους.

Δε θα ξαναγυρίσεις.

Ο θρήνος των νυχτόβιων πουλιών, στον σκοτεινό δρόμο, κάθε ρόδι που γυαλίζει αμυδρά κι η μακρινή περιστροφή των άστρων σου ψιθυρίζουν μονάχα – «Ποτέ πια».

Το σπίτι έκλεισε.

Και τώρα τρέχεις στον άνεμο, δραπετεύεις μακριά, πιο μακριά απ' τον άνεμο και σχεδόν δεν ξέρεις αν ήσουν εσύ που το εγκατέλειψες ή αν ο χρόνος εγκαταλείπει εσένα.

Nessuno

*...fui un tempo un fanciullo
e una fanciulla, un arbusto e un uccello,
un muto pesce del mare.*

EMPEDOCLE, PURIFICAZIONI

Sei il soffio di vento della mia prima partenza e la rugiada negli occhi stupefatti dell'alba; sei la spuma di mare sulle labbra di mio padre morto sulla riva e la ragazza farfalla coi seni sottili e la bisaccia sulla strada azzurra; sei ogni passeggero che dal treno della sera guarda oltre il finestrino nebbioso (lontane luci di bastimenti stranieri, e le prime acquerugiole d'autunno sotto il cielo che annera): tu sei il tempo e sei il ritorno. Vite infinite hai vissuto e infinite voci ti parlano dal fondo oscuro dello specchio, il regno del crepuscolo dei sogni – non sapranno indicarci il cammino – sono leco che si disperde in sussurri a ogni passo sul sentiero del bosco.

Tutto scorre, si dilegua, tu sei Nessuno e sei altrove.

Κανέννας

*... κάποτε υπήρξα αγόρι και κορίτσι,
θάμνος και πουλί,
ψάρι βουβό της θάλασσας.*

ΕΜΠΕΔΟΚΛΗΣ, Καθαρμοί

Είσαι το φύσημα του ανέμου στην πρώτη μου αναχώρηση κι η πάχνη στα σαστισμένα μάτια της αυγής· είσαι ο αφρός της θάλασσας στα χείλη του πατέρα μου που έσβησε στην ακτή και το κορίτσι πεταλούδα με τα ανάλαφρα στήθη και το δισάκι στο γαλάζιο μονοπάτι· είσαι κάθε ταξιδιώτης που απ' το νυχτερινό τρένο κοιτάζει πίσω απ' το θολωμένο τζάμι (μακρινά φώτα από ξένα καράβια και το πρώτο φθινοπωρινό ψιλοβρόχι καθώς μαυρίζει ο ουρανός): εσύ είσαι ο χρόνος, εσύ ο γυρισμός.

Ζωές αμέτρητες έζησες και φωνές αμέτρητες σου μιλούν από τον σκοτεινό βυθό του καθρέφτη, εκεί που βασιλεύει το μούχρωμα του ονείρου – δε θα μπορέσουν να μας δείξουν το δρόμο– είναι ο αντίλαλος που σκορπίζεται σε ψιθυρίσματα, σε κάθε βήμα, πάνω στο μονοπάτι του δάσους.

Όλα κυλούν, χάνονται, κι εσύ είσαι ο Κανέννας και είσαι αλλού.

